

РОЗДІЛ 1. ТЕОРІЯ ТА МЕТОДИКА НАВЧАННЯ (З ГАЛУЗЕЙ ЗНАНЬ)

ВПРОВАДЖЕННЯ ВАРІАТИВНОГО МОДУЛЯ «ХОКЕЙ НА ТРАВІ» НА УРОКАХ ФІЗИЧНОЇ КУЛЬТУРИ

IMPLEMENTATION OF VARIABLE MODULE “FIELD HOCKEY” IN PHYSICAL EDUCATION LESSONS

У даній статті розкрито теоретичний та методичний орієнтир проблематики впровадження варіативного модуля «Хокей на траві» в навчальну програму фізичної культури закладів загальної середньої освіти України. Розглянемо наскрізні вміння через призму варіативного модуля хокей на траві щодо проведення уроку фізичної культури за вимогами Державного стандарту базової середньої освіти. Коротко розглянуто історичний нарис зародження Олімпійського виду спорту хокей на траві та стисло висвітлено найвагоміші досягнення Одеського регіону. Також представлений варіант календарно-тематичного планування на перших кроках вчителя фізичної культури щодо забезпеченню методичного кейсу з модуля хокею на траві в закладах загальної середньої освіти. Сьогодні успішне оволодіння освітою можливе лише за умови достатньо високого рівня здоров'я учнів. Тому врахування особливостей способу життя, навчання в онлайн та умови освіти під час воєнного стану фізична активність і позитивне ставлення до фізкультурно-спортивної діяльності, є найважливішим елементом організації фізичного виховання учнів. Хокей на траві є досить новою грою для учнів Одеської області, але зі своєю популярною історією, тому вчителям фізичної культури в особливого значенні постає нагода в професійному розвитку також, є потреба фізичного розвитку учнів сільських шкіл, для яких характерними є особливості, зумовлені соціальними, територіальними, економічними, географічними та демографічними процесами. Під фізичним розвитком дітей розуміють комплекс морфо-функціональних показників, які відображають процеси росту і розвитку організму. Процеси росту – це кількісні зміни в організмі (збільшення довжини і маси тіла, обхвату грудної клітки, маси органів, антропометричних параметрів окремих частин тіла); процеси розвитку – це якісні зміни (морфологічна і функціональна диференціація різних органів і тканин, становлення функцій систем організму – центральної нервової, серцево-судинної, м'язової, дихальної та інших систем), сьогодні це є великою проблемою учнів нашої країни у зв'язку з онлайн навчанням (у зв'язку з епідемією та повномасштабним вторгненням країни агресора).

Ключові слова: урок, хокей на траві, фізична культура, варіативний модуль,

заклади загальної середньої освіти України.

This article reveals the theoretical and methodological guidelines for the implementation of the variable module Field Hockey in the curriculum of physical culture of general secondary education institutions of Ukraine. Let's consider end-to-end skills through the lens of the field hockey variable module regarding conducting a physical education lesson according to the requirements of the State Standard of Basic Secondary Education.

The historical outline of the birth of the Olympic sport of field hockey is briefly reviewed and the most important achievements of the Odesa region are briefly highlighted. Also presented is a calendar-thematic planning option for the physical education teacher's first steps in providing a methodical case from the field hockey module in general secondary education institutions.

Today, successful mastery of education is possible only if students have a sufficiently high level of health. Therefore, taking into account the peculiarities of lifestyle. Online learning and the conditions of education during martial law, physical activity and a positive attitude to physical culture and sports activities are the most important element of the organization of physical education of students. Field hockey is a fairly new game for students of the Odesa region, but with its powerful history, therefore for physical education teachers in a special sense, it becomes an opportunity for professional development as well, there is a need for physical development of students of rural schools, which are characterized by features determined by social, territorial, economic, geographical and demographic processes. Children's physical development is understood as a complex of morpho-functional indicators that reflect the processes of growth and development of the body. Growth processes are quantitative changes in the body (increase in body length and weight, chest girth, organ mass, anthropometric parameters of individual body parts) developmental processes are qualitative changes (morphological and functional differentiation of various organs and tissues, formation of functions of body systems – central nervous, cardiovascular, muscular, respiratory and other systems), today this is a big problem for students in our country in connection with online training (in connection with the epidemic and full-scale invasion of the aggressor country).

Key words: lesson, field hockey, physical culture, variation module, institutions of general secondary education of Ukraine.

УДК 373.5.091-027.22:3:[796.011.3+796.355](045)
DOI <https://doi.org/10.32782/2663-6085/2023/63.2.1>

Онищук С.О.,
канд. пед. наук,
методист науково-методичної
лабораторії суспільно-гуманітарної
освіти кафедри методики викладання
і змісту освіти
Комунального закладу вищої освіти
«Одеська академія неперервної освіти
Одеської обласної ради»

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок з важливими науковими чи практичними завданнями. Сьогодні не знайдено

висвітлення варіативного модуля «Хокей на траві» за літературними джерелами, так як, тільки у 2022 році даний варіативний модуль вперше

затверджено у модельну програму Нової української школи. Проведення теоретичного аналізу літературних джерел та моніторинг даних інтернет ресурсів виявив необхідність у розгляді даної проблематики. Педагогічне спостереження та фактично низька статистика щодо методичного та теоретичного кейсу вчителів фізичної культури варіативного модуля «Хокей на траві» постала необхідність в даній статті.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. До цього спортивна гра Олімпійського виду спорту висвітлювалась у роботах Гончаренко В. І. де розкрито основні поняття техніки та тактики хокею на траві, через проблему спортивного тренування хокеїстів та вдосконалення техніко-тактичної майстерності. За умови рівності сил команд в усіх інших компонентах гри, саме вдало обрана тактика разом із високою технічною підготовкою надасть перевагу команді, яка добре підготовлена в плані техніко-тактичної майстерності. Якщо розглядати питання взаємозв'язку оволодіння техніко-тактичними діями і розвитку рухових якостей, котрі визначають ефективність техніко-тактичних дій виникає проблема техніко-тактичного тренування, або в більш широкому значенні – техніко-тактичної підготовки. Особливо це стосується хокею на траві – гри досить складної у оволодінні елементами техніки та тактики, тому вчителі фізичної культури мають впроваджувати ці компетентності через урок фізичної культури в закладі загальної середньої освіти [1, с. 4].

Перепелиця М. окреслив питання модельного тренувального завдання як засіб оптимізації тактичної підготовки в хокеї на траві, програмуванню тренувального процесу, як найважливіші складові системи надається основне значення. Програма визначає структуру та зміст тренувального процесу в макро-, мезо- та мікроциклах. При цьому планується тривалість окремих етапів, кількість тренувальних днів, тренувальних занять, днів відпочинку, обсяг та співвідношення змагальних та тренувальних навантажень різного характеру та спрямування, співвідношення окремих сторін підготовленості (фізичної, технічної, тактичної), системність засобів та методів підготовки. У своїй роботі вчений окреслив питання саме модельного тренувального завдання через оптимізацію тактичної підготовки [6, с. 368].

Костюкевич В., Коннов С. висвітлили своє бачення гри так, хокей на траві – це вид спорту в нашій країні, що знаходиться на стадії розвитку, насамперед, це пов'язано з формуванням наукових та методичних основ побудови тренувального процесу, як упродовж багаторічної підготовки, так і в межах річних макроциклів. Важливою є проблема визначення структури та змісту тренувального процесу висококваліфікованих спортсменів у цьому виді спорту в окремих періодах макроциклу,

включаючи змагальний період, в якому аналізується основна мета підготовки спортсменів – досягнення спортивного результату [7, с. 56].

Мета статті. Головною метою статті є теоретичне й методичне обґрунтування та ознайомлення з Олімпійським видом спорту «Хокей на траві», що в подальшому впроваджуватиметься в закладах освіти України як варіативний модуль на уроках фізичної культури.

Виклад основного матеріалу. Вперше в новій українській школі у програмах, а саме у модельній навчальній програмі «Фізична культура. 5–6 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори: Педан О. С., Коломоєць Г. А., Боляк А. А., Ребрина А. А., Дерев'янко В. В., Стеценко В. Г., Остапенко О. І., Лакіза О. М., Косик В. М. та інші) «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» наказ Міністерства освіти і науки України від 17.08.2022 року № 752 та модельній навчальній програмі «Фізична культура. 7–9 класи» для закладів загальної середньої освіти (автори: Баженков Є. В., Коломоєць Г. А., Боляк А. А., Дутчак М. В., Дніпров О. С., Бідний М. В., Ребрина А. А., Дерев'янко В. В., Малечко Т. А., Омельяненко І. О., Волкова І. В., Педан О. С. та інші) «Рекомендовано Міністерством освіти і науки України» наказ Міністерства освіти і науки України від 24 липня 2023 року № 883, заведено варіативний модуль «Хокей на траві».

За умови карантинних обмежень законодавства в частині запобігання поширенню на території України гострої респіраторної хвороби COVID-19, спричиненої коронавірусом SARS-CoV-2 та повномасштабним вторгненням країни агресора всі учні змушені навчатися в змішаному форматі, освітня галузь фізичної культури не є винятком, і предмет «Фізична культура» проводиться в онлайн форматі, а в по деяких випадках і взагалі відсутня чи відмінена.

Наразі сьогодення постала велика необхідність в опануванні варіативного модуля «Хокей на траві» як методичного так і практичного спрямування. Одним із провідних завдань сучасної освіти в Україні згідно з державною національною програмою «Освіта» є формування освіченої, творчої особистості, становлення її фізичного і морального здоров'я [4].

Вирішення цього завдання передбачає науково-психологічне обґрунтування змісту і методів освітнього процесу, спрямованого саме на розвиток творчої особистості. У зв'язку з цим педагоги усвідомлюють гостру потребу у створенні та реалізації особистісного підходу до учня як одного з основних принципів організації навчально-виховної роботи [5, с.142].

Розглянемо історичний нарис гри у хокеї на траві, у 1969 р. була створена Європейська федерація хокею на траві (ЄХФ), яка проводить

європейські турніри серед національних і клубних команд. В Україні хокей на траві почав розвиватись у 1974 р. в таких містах, як Чернівці та Кривий Ріг. Саме тут з'явилися перші чоловічі команди з цього виду спорту. Згодом естафету чернівчан і криво-ріжців підтримали в Києві, де 1978 р. була створена жіноча команда «Спартак». У 1979 р. в хокей на траві почали грати в Харкові, Сумах, Шостці, Полтаві, Борисполі, в 1980 р. – у Жданові (нині Маріуполь), Василькові, Кам'янці-Подільському. У 1981 р. відразу в кількох містах з'явилися хокейні команди, а саме в Вінниці, Луцьку, Рівному, Бердичеві, Одесі та ін. [6, с. 8].

Отже, ми в повний голос можемо сказати, що в Одеській області відроджується олімпійський вид спорту, причому вид спорту, який має переможні традиції, адже саме «Одестрансбуд» першим серед одеських ігрових команд став чемпіоном України – в 1994 року, коли, взагалі, зробив «золотий дубль». Три роки – з 1993-го по 1995-й одеська команда під керівництвом Сергія Донцова була серед законодавців мод у вітчизняному хокеї, завоювавши за цей час повний комплект медалей чемпіонату України, Кубок України та ставши переможцем Спартакіади. В 1996-му «Одестрансбуд» став четвертим, після чого хокей на траві в Одеській області, як говорять, наказав довго жити [9].

Саме через впровадження Державного стандарту базової середньої освіти (затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 30 вересня 2020 р. № 898) вимогами якого є обов'язкові результати навчання та визначено на основі компетентнісного підходу. До ключових компетентностей належать такі: вільне володіння державною мовою, здатність спілкуватися рідною (у разі відмінності від державної) та іноземними мовами, математична компетентність, компетентності у галузі природничих наук, техніки і технологій, інноваційність, що передбачає здатність учня реагувати на зміни та долати труднощі; відкритість до нових ідей; екологічна компетентність, інформаційно-комунікаційна компетентність, навчання впродовж життя, громадянські та соціальні компетентності, культурна компетентність, що передбачає наявність стійкого інтересу до опанування культурних і мистецьких здобутків України та світу, шанобливого ставлення до культурних традицій українців, підприємливість і фінансова грамотність, наразі всіма вище зазначеними компетентностями сьогодні на уроці користується вчитель фізичної культури чи фокусується на декілька в залежності від поставлених задач на уроці [3, с. 2].

Зокрема Наскрізними в усіх ключових компетентностях є такі вміння, які вчителі фізичної культури мають розкривати на уроках фізичної культури через варіативний модуль «Хокей на траві», розглянемо кожне вміння більш детально:

1) читати з розумінням, що передбачає здатність до емоційного, інтелектуального, естетичного сприймання і усвідомлення прочитаного, розуміння інформації, записаної (переданої) у різний спосіб або відтвореної технічними пристроями, сьогодення як вчитель так і учень оснащений технічними пристроями різного виду, читаючи нову інформацію (або виконання нової вправи для розминки кисті з ключкою, учень має її відтворити технічно, а вчитель вже або коригує, або підтримує правильність відтворення технічної дії; читаючи правила гри учні їх пояснюють або задають питання по незрозумілому пункту для відтворення практично);

2) висловлювати власну думку в усній і письмовій формі, тобто словесно передавати власні думки, почуття, переконання (у вивченні теоретичної частини даного модуля закріпити знання при виконанні тестів, розгадуванні кросвордів на задану тематику, складання тематичних завдань);

3) критично і системно мислити, що виявляється у визначенні характерних ознак явищ, подій, ідей, їх взаємозв'язків, вмінні аналізувати та оцінювати доказовість і вагомість аргументів у судженнях (вміння тримати ключку, вчасно реагувати на підказки вчителя і учнів, аналізувати власні помилки при виконанні технічної дії самостійно);

4) логічно обґрунтовувати позицію на рівні, що передбачає здатність виграти матч, допомогти партнеру по команді у вирішенні запропонованої технічної дії чи вирішити задачу у рухливій грі;

5) діяти творчо, що передбачає креативне мислення, продукування нових ідей, доброзичесне використання чужих ідей та їх доопрацювання, застосування власних знань для створення нових об'єктів, ідей, умінь випробовувати нові ідеї (втілення власної вправи учня з м'ячем, з партнером, випробування нової тактичної комбінації на практиці тощо);

6) виявляти ініціативу, що передбачає активний пошук і пропонування рішень для розв'язання проблем, активну участь у різних видах діяльності, їх ініціювання, прагнення до лідерства, умінь брати на себе відповідальність (вибрати позицію на польового гравця, виявити ініціативу стати воротарем, бажання чи небажання стати капітаном команди);

7) конструктивно керувати емоціями, що передбачає здатність розпізнавати власні емоції та емоційний стан інших, сприймати емоції без осуду, адекватно реагувати на конфліктні ситуації, розуміти, як емоції можуть допомагати і заважати в діяльності, налаштовуючи себе на пошук внутрішньої рівноваги, конструктивну комунікацію, зосередження уваги, продуктивну діяльність (застосування даного наскрізного вміння краще при розборі гри що закінчилась, аналіз технічних помилок, допомога у покращенні дружніх стосунків у колективі);

8) оцінювати ризики, що передбачає вміння розрізняти прийнятні і неприйнятні ризики (знання та вміння учнями користування інвентарем та правилами технічної поведінки, ризикувати під час гри на користь особистої команди

9) приймати рішення, що передбачає здатність обирати способи розв'язання проблем на основі розуміння причин та обставин (виконання учнем заданої задачі під час проходження естафет з елементами хокею та одночасним вирішенням логічного завдання або вирішення математичного прикладу);

10) розв'язувати проблеми, що передбачає вміння аналізувати проблемні ситуації, формулювати проблеми, висувати гіпотези, практично їх

перевіряти та обґрунтовувати, (під час вивчення тактичної комбінації гри в хокеї на траві);

11) співпрацювати з іншими, що передбачає вміння обґрунтовувати переваги взаємодії під час спільної діяльності, планувати власну та групову роботу, підтримувати учасників групи, допомагати іншим і заохочувати їх до досягнення спільної мети (вивчення окремих технічних дій або елементів, відпрацювання поставлених завдань вчителем у групі або самостійній роботі, толерантне відношення до суперників та особистих стосунків у команді).

Проаналізував даний матеріал наведемо приклад календарно-тематичного планування за варіативним модулем «Хокей на траві» у 5–6 класах нової української школи (табл. 1).

Таблиця 1

№/ Дата	Тематика/зміст	Педагогічне завдання уроку	Компетентність	Тип уроку	Результат
1	Зародження хокею на траві в світі. Розвиток х/т в Україні. Презентація: «Історія виникнення та розвитку Олімпійської гри» Відео: «Ознайомлення з технічними діями» Санітарно-гігієнічні вимоги до інвентарю та обладнанню Домашнє завдання: вправи для кистей рук	Навчальні: Розширення рухового досвіду, вдосконалення навичок життєво необхідних рухових дій, використання їх у повсякденній та ігровій діяльності; Виховні: Формування ціннісних орієнтацій до здорового способу життя Оздоровчі: Сприяння розвитку координації та природних здібностей	Інформаційно-комунікаційна компетентність-інноваційність	Навчальний проєкт	Знає історію розвитку Х/т; поняття фізичного розвитку та фізичної підготовленості; систематично займається фізичними вправами
2	Знайомство та загальні ігрові положення гри Х/т. ТБЖ, Особиста гігієна учнів. ЗРВ на місці. Різновиди ходьби та бігу. Вивчення правил розміщення гравців на майданчику. Вправи для розвитку сили м'язів рук та ніг. Спеціальні вправи: удари м'яча у вертикальну ціль; естафети Домашнє завдання: вправи на координаційний розвиток.	Навчальні: формування загальних уявлень про фізичну культуру, її значення в житті людини, збереження та зміцнення здоров'я, фізичного розвитку Виховні: формування високого рівня розвитку моральних якостей Оздоровчі: розширення функціональних можливостей організму дитини через цілеспрямований розвиток основних фізичних якостей і природних здібностей	Спілкування державною мовою, математична	Навчальний проєкт	Називає основні елементи техніки. Виконує організуючі вправи. Дотримується правил безпечної поведінки під час виконання фізичних вправ, пояснює важливість цих правил

Висновки. Таким чином, моніторинг методичної та теоретичної діяльності показує, що є потреба у розробці навчального матеріалу для вчителів фізичної культури для закладів загальної середньої освіти. Відпрацьована бібліографічна література стосовно історичного нариса опанованої гри. Розгляд та опис наскрізних умінь за вимогами Державного стандарту базової середньої освіти, дозволяє зробити висновки у впровадженні варіативного модуля на уроках фізичної культури України.

Розроблено нову структуру календарно-тематичного планування варіативного модуля «Хокей на траві». Встановлено, що є потреба у описанні техніко-тактичних дій даної гри для подальшого опанування учнями щодо збільшення рухової діяльності і за межами закладів освіти.

БІБЛІОГРАФІЧНИЙ СПИСОК:

1. Гончаренко В. І. Фізична підготовленість хокеїсток на траві та її вплив на показники змагальної

діяльності. *Вісник Чернігівського національного педагогічного університету імені Т. Г. Шевченка*. 2011. Вип. 86, т. 1. С. 58–61.

2. Гончаренко В. І. Хокеї на траві. Теорія і практика : навч. посіб. Суми : Вид-во СумДПУ імені А. С. Макаренка, 2015. 296 с.

3. Державний стандарт базової середньої освіти : затв. постановою Кабінету Міністрів України від 30 вер. 2020 р. № 898. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/898-2020-%D0%BF#Text> (дата звернення: 02.10.2023).

4. Про освіту : Закон України від 05 вер. 2017 р. № 2145 (зі змінами). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2145-19#Text> (дата звернення: 02.10.2023).

5. Інновації в освіті: інтеграція науки і практики : збірник наук.-метод. праць / за заг. ред. О. А. Дубасенюк. Житомир : Вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2014. 492 с.

6. Костюкевич В. М., Вознюк Т. В., Драчук А. І. Теорія і методика викладання спортивних ігор : курс лекцій. Вінниця : Планер, 2012. 240 с.

7. Костюкевич В. М., Коннов С. Р., *Фізична культура, спорт та здоров'я нації. Збірник наукових праць*. 2022. Вип. 14 (33). Житомир: Вид-во ЖДУ ім. І. Франка. С. 56–67.

8. Освітні технології : навч.-метод. посіб. / [Пехота О. М., Кіктенко А.З., Любарська О.М. та ін.] ; за заг. ред. О. М. Пехоти. Київ : А.С.К., 2002. 255 с.

9. В Одесі планують відродити чемпіонські традиції в хокеї на траві. *Відділення Національного олімпійського комітету України в Одеській області* : веб-сайт. URL: <https://noc-odessa.org.ua/povynny/natsionalni-zmahannia/1347-v-odesi-planuyut-vidroditi-chempionski-traditsiji-v-khokeji-na-travi-za-spravu-vzyavsya-znamenitij-spetsialist.html> (дата звернення: 02.10.2023).